



MENTORA

Svenska studiecensalens nyhetstidning 4/2003



Utanför

M.H -03



Gängebildning och inåtvärmande klickar är en del av den sociala verkligheten

Innanför eller **utanför**

Det finns en gammal väckelse-sång som frågar om du är innanför eller utanför. *Innanför eller utanför* heter också den utmärkte essäisten **Sven Willners** nyligen utkomna självbiografiska bok.

Gängebildning och inåtvärmande klickar är en del av den sociala verkligheten redan tidigt i en människas liv. Problemet är bara att de som definierar sig själva som "in" eller innanför samtidigt också definierar andra som "out" eller utanför. Vem vill väl frivilligt stå ute i kylan? Därför hör det också till människans egenheter att hon till allt pris vill vara en i gänget.

I samhällsdebatten talade man på

90-talet om marginalisering, medan modeordet i det gryende 2000-talet är social kohesion. Översatt från EU-slang blir det väl att förstärka det sociala kittet i samhället, skapa samhörighet och hållbara nätverk kring och mellan människor som hotas av utslagning.

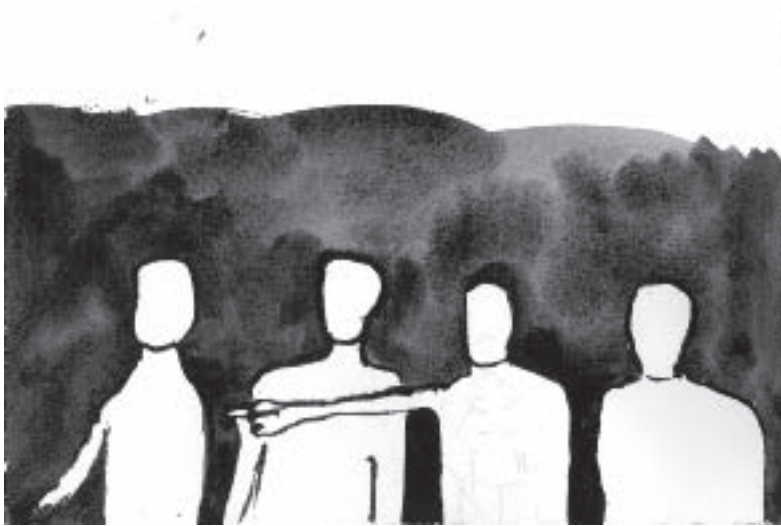
I dag finns det en utbildningspolitisk förhoppning om att folkbildningen skall ta hand om målgrupper med speciell risk för utslagning: unga drop-outs, funktionshindrade, invandrare osv. Och visst vill vi vara med och genom olika insatser förstärka dessa gruppers sociala nätverk, förutsatt att det finns resurser för detta.

Förutom de finansiella resurserna

– Undervisningsministeriets utvecklingspengar, EU:s strukturfonder och nationella bidrag – har den tredje sektorn några oslagbara tilläggsresurser: ideell glöd utifrån humana värderingar och frivilligarbetare som ställer upp för medmänniskan.

Om vi lyckas kombinera detta med folkbildningens flexibilitet och förankring i organisationsvärlden, då är ingen människa längre utdefinierad. Inom folkbildningen är alla innanför!

Björn Wallén



MARIKA HOLM

- 2 Innanför eller utanför**
- 4 Ungdom är spirande möjligheter**
Mahis fångar upp ungdomar som riskerar att trilla ut i marginalen.
- 6 De första tecknen på utslagning**
– när syns de? Frågan går till Mirjam Kalland.
- 8 Bröd och självkänsla**
erbjuds svenska Åbobor på resurscentret Åbo Kringlan.
- 10 Framtidsdrömmarna**
som aldrig spanns. Kanske fanns det ingen tråd från första början, kanske brast den i livets villervalla.
- 12 Upp ur depressionen**
med stöd av andra som delar samma upplevelser.
- 13 En väg bort från drogerna**
vill föreningen Fri från Narkotika ge.
- 14 Slå dig ner**
i karriärplanerarens besöksstol.
- 15 Mångfald på arbetsplatsen**
omfattar också funktionshindrade personer.
Arbetsgivaren har nyckelrollen.
- 16 Kolumnen: Annika Paananen-Bergvik**

MENTORA

**Svenska studieccentralens
nyhetstidning**
4 årgången 2003
Utkommer med 4 nummer årligen

**Svenska studieccentralen,
centralkansliet**
Nylandsgatan 17 B
PB 235, 00121 Helsingfors
Tfn: 09-612 90 70
Fax: 09-680 24 25
E-post: kansliet@ssc.fi

Björn Wallén
chefredaktör
bjorn.wallén@ssc.fi

Christina Lång
utbildningssekreterare (Nyland)
christina.lang@ssc.fi

Frida Westerback
projektledare
De ungas akademi (DUA)
frida.westerback@ssc.fi

Lotta Moring
redaktionssekreterare
lotta.moring@pp.inet.fi
mentora@ssc.fi

Pia Pettersson
layout, illustrationer
pia.pettersson@kolumbus.fi

Kim Österman
informatör, FSU
kim.osterman@fsu.fi

Anna-Karin Öhman
studiesekreterare
Österbottens regionkansli
Rådhusgatan 21 C, 65100 Vasa
Tfn: 06-320 41 18
E-post: ann-karin.ohman@ssc.fi

Beatrice Östman
studiesekreterare (Åboland)
Åbolands regionkansli
Auragatan 1 C, 20100 Åbo
Tfn: 02-251 60 60
E-post: beatrice.ostman@ssc.fi

Material kan skickas till red.sekr.
helst per e-post till adressen
mentora@ssc.fi eller till Mentora,
Nylandsgatan 17 B, 00120
Helsingfors. Redaktionen för-
behåller sig rätten att redigera
insänt material.

Omslagsbild: Marika Holm



FOTO: LIISA TAKALA

I Mahis gror **möjligheterna**

Många av dagens unga har en optimistisk framtidstro. Men väldigt många, också alldeles "vanliga unga", har tappat tron på sig själva och på samhället. Risken finns att dessa ungdomar förlorar fotfästet och trillar ut i marginalen.

Nuorten Akatemias Mahis-verksamhet (*Mahdollisuus itää sinussa*, det gror en möjlighet i dig) förebygger marginalisering och utslagning av ungdomar i åldern 13 till 17 år. Verksamhetsidén grundar sig på att skapa givande frivillig- eller fritidsverksamhet som ett alternativ för unga som befinner sig i riskzonen. De fristående Mahis-grupperna består av ungdomar och en utbildad Mahis-tutor, som fungerar som handledare för gruppen.

Chanser att lyckas och misslyckas

Till Mahis-handledarens uppgifter hör att sporra, uppmuntra och inspirera gruppen. Av yttersta vikt är det konkreta stödet den vuxne ger de unga.

I Mahis-grupperna kan ungdomarna

förverkliga sina egna idéer. Tyngdpunkten ligger på ökad livskontroll och positiva erfarenheter. De unga erbjuds ett autonomt och fritt diskussionsforum.

I gruppen uppstår ofta en stark gruppanda, ungdomarna har möjlighet till konkret verksamhet där de kan lyckas men där det även är tillåtet att misslyckas, allt i en trygg miljö. Också negativa känslor lyfts fram och hur det är möjligt att bearbeta svåra livssitua-

Vi ville visa att man kan få en "kick" även av hobbyverksamhet

tioner. Drogmissbruk och depression är aktuella ämnen som behandlats i grupperna.

Enligt ungdomsforskaren **Kari Paakkunainen**, som forskat kring Mahisgrupperna, har verksamheten varit en källa för många nya erfarenheter och kunskaper för de unga. Genom gruppen har de unga knutit värdefulla kontakter, fått handledning inför viktiga livsval, skaffat sig erfarenhet av regelbunden livsföring och mod att ta kontakt med myndigheter. Dessutom har de fått uppleva hur det är att vara accepterad och få beröm av omgivningen. Enligt Paakkunainen är ett av Mahis viktigaste resultat att ungefär var tredje Mahis-ung för första gången deltagit i organisations- eller ungdomsverksamhet. Detta är betydelsefullt med tanke

på att föreningsverksamhet vanligen engagerar redan aktiva ungdomar.

Zädäm!!!

På svenskt håll finns tillsvidare endast ett par personer som utbildat sig till Mahis-tutorer. I januari i år arrangerade Vasa stad i samarbete med Folkhälsan ett Mahis-ungdomsevenemang som gick under namnet Zädäm!!! Det tvåspråkiga evenemanget var alkohol- och drogfritt, målgruppen var 13–18-åringar. Över tre hundra ungdomar deltog och projektet överskred förväntningarna, berättar **Yvonne Nyberg** på Folkhälsan.

Många idrottsföreningar var på plats och presenterade sin verksamhet för ungdomarna, som även hade möjlighet att bekanta sig med bland annat bergsklättring, dykning, paintball, fallskärms-hoppning, fiske och tävlingsaerobic. Föreningarnas representanter var unga själva och upplevde evenemanget som väldigt positivt och givande. Meningen var att lyfta fram sådan hobbyverksamhet som man kan påbörja som 15-åring och ännu hinna bli bra på. Problemet med till exempel lagsporter är att de flesta börjar träna i en ung ålder och i 15-årsåldern har man redan börjat tävla på allvar.

På plats fanns även tre nybörjarband, finska Solu och Mirall och svenska bandet Cheep Times. Alla bandmedlemmar var i åldern 14 till 16 år. Man hade med avsikt valt sådana band som inte tidigare uppträtt inför publik, berättar Yvonne Nyberg.

Bland arrangörerna fanns även Folk-

hälsans sexualupplysare och stadens skolhälsovårdare. De unga fick saklig information om bland annat sexualitet och tobak. I Zädäm deltog också graf-fitimålaren **Teemu Alho** från Vasa. Teemu målade, men informerade även ungdomarna om följderna av illegalt målning och vad det kan leda till. De som ville fick möjlighet att pröva på hur det är att måla graffiti.

Svenskar och finnar tillsammans

Ursprungsidén med Zädäm-projektet var att skapa ett projekt som grundar sig på de ungas behov och önskemål. De unga själva hade huvudrollen i evenemanget, både som publik och arrangörer. En viktig målsättning var att informera ungdomarna om hobby- och fritidsverksamhet samt att få dem intresserade av att delta.

– Vi ville visa att man kan få en ”kick” även av hobbyverksamhet, berättar Yvonne Nyberg.

Ett annat mål var att minska på avståndet mellan svensk- och finskspråkiga unga och vuxna som arbetar med unga. Detta främst på grund av att språkgrupperna är så separerade från varandra i Vasa. Även i det fallet lyckades man väl. Programmet leddes på de båda inhemska språken och deltagarna var både finsk- och svenskspråkiga. Zädäm var ett ypperligt exempel på hur man överskrider språkgränser och står nu som en grund för framtida samarbetsprojekt i Vasa.

Frida Westerback

MAHIS-FAKTA

Mahis-grupperna får projektstöd av Nuorten Akatemia. Gruppen ansöker om stöd tillsammans med Mahis-tutorn. Gruppen skall bestå av ungdomar som befinner sig i en svår livssituation. Det är de unga som har huvudrollen i såväl planeringen som genomförandet av verksamheten.

Ca 800 Mahis-projekt har inletts sedan starten år 1988, ca 7 500 ungdomar deltar i verksamheten.

Exempel på Mahis-verksamhet: klubb för mobbade, dockteater, innebandyturné, mångkulturellt läger, inspelning av en drogfri video.

Årligen beviljas stöd åt ca 100 projekt.

För ytterligare information, se hemsidan www.nuortenakatemia.fi Kontaktpersonen för Mahis är Susanna Winter, tfn 09-34 87 06 02.



Matts Granö (till vänster) och Björn Wallén

FOTO: F ART/ OSKAR LINDSTRÖM

BOK-nytt

Finlandssvensk folkbildningsresa

Matts Granö & Björn Wallén: *Bli något eller någon? En finlandssvensk folkbildningsodysseé*. Svenska folkskolans vänner 2003. Volym 167.

AB Svenska Folkhögskolans VD **Matts Granö** och SSC:s rektor **Björn Wallén**s bok beskriver de pedagogiska idéer som givit impulser till folkhögskolorna, medborgar- och arbetarinstitutionen, folkbiblioteken, brevinsti-tuten och studieförbunden i Svensk-finland.

Ur förordet: ”... det finns en social beställning på en dylik publikation; den fria folkbildningens historia är bristfälligt dokumenterad, speciellt på finlandssvenskt håll, trots att det är fråga om en obruten drygt hundraårig tradition som haft stor betydelse för de nordiska ländernas samhälls- och kulturutveckling.”

Författarna riktar sig främst till personer som arbetar på folkhögskolor, medborgar- och arbetarinsti-tut samt studieförbund, men även universitetsfolk, skolor, kommuner, myndigheter och organisationer, kort sagt alla med intresse för kultur- och bildningsfrågor.

Boken kan beställas från SFV till ett pris av 15 euro.



FOTO: BJÖRN WALLÉN

Hur uppstår utslagning och vad kan vi göra för att förebygga den? Vilket stöd kan föreningarna erbjuda i en ung människas utveckling? **Björn Wallén** intervjuar **Mirjam Kalland**, VD för Det Finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området.

Barn beh kärlek ocl

Enligt Mirjam Kalland uppträder riskerna för utslagning tidigt, redan under – eller före – graviditeten.

Björn Wallén: När kan man se de första signalerna på utslagning? Och vilka är de största riskfaktorerna?

Mirjam Kalland: Risken för utslagning börjar väldigt tidigt – de facto redan under graviditeten. När det gäller omhändertagna barn kan man säga att riskerna upprepar sig från generation till generation; detta gäller till exempel familjevåld.

En del mödrar försummar helt enkelt barnet från allra första stund, vilket syns redan i hur graviditeten sköts. Det går att göra helt tydliga riskprognoser i sådana fall.

De vanligaste riskerna handlar förutom familjevåld om beroendeframkallande medel, av vilka alkoholen är den största riskfaktorn i Finland. Den mest utsatta gruppen är unga kvinnor från missbrukarfamiljer eller tonåringar som råkat ut för oönskade graviditeter.

Kan jag lita på människor?

BW: Vad kan göras för att förebygga utslagning?

MK: Ju tidigare prevention, desto bättre resultat. Egentligen börjar allt

ännu tidigare, före graviditeten. Under uppväxttiden söker barnet sin identitet och vill ha svar på de grundläggande frågorna: Är jag välkommen och älskad? Kan jag lita på människor? Får jag utlopp för mina innersta behov och känslor? En tidig omsorg i hemmet skapar alltså en positiv inre modell som blir grunden för identiteten och självkänslan.

På samma sätt kan en utebliven omsorg leda till en negativ spiral, som leder vidare till dålig självkänsla och komplexa sociala problem. Ny forskning har konstaterat att ett barns inlärningssvårigheter kan härledas från samma utgångspunkter.

BW: Numera har vi ju allt finare instrument att diagnostisera barns svårigheter att till exempel klara av skolarbetet: man talar om AD/HD, Asperger etc. Tidigare tyckte man bara att vissa barn var överaktiva eller sämre utrustade intellektuellt. Vilket är sambandet mellan inlärningssvårigheter och social utslagning? Finns det en risk att vi med all ny kunskap försöker drilla barnen att exempelvis bättre anpassa sig

till arbetslivets behov?

MK: När det gäller inlärningssvårigheter så ser vi en de facto-ökning bland barnen. Den beror delvis på bättre diagnostisering, men också på att samhället/och skolan ställer högre kunskapskrav på barnen än tidigare. Och visst finns det en ökad press i samhället på att barnen skall prestera maximalt mycket och maximalt snabbt.

Men vi bör komma ihåg att det effektiva inte alltid är det optimala. Också mycket unga upplever stress idag. Vi behöver mer rum för lekfullhet och överksamhet!

Hobbyverksamhet utan krav

BW: Då kommer vi in på föräldrarnas roll, och möjligheterna till en meningsfull fritid.

MK: Det som barn behöver är mer kärlek och omsorg. Försummelser på det emotionella och fysiska planet leder till ökad risk för utslagning. I vår postmoderna tid har föräldrarna alltför lätt givit upp fostrarrollen. Men kärlek och gränser hör ihop. Att kunna säga nej till barnet och samtidigt visa på ett positivt handlingsmönster. Tidigare

Över h omsorg



Men vi bör komma ihåg att det effektiva inte alltid är det optimala.

generationers kroppsaga vill ju ingen återgå till.

BW: Vilken roll spelar föreningsverksamhet när det gäller att stärka det sociala kapitalet och undvika utslagning bland unga?

MK: Föreningarna spelar en väldigt stor roll. Om vi ritat tillvaron i cirklar kommer familjen i den innersta cirkeln. Därefter kommer nätverken utanför hemmet – vänner, grannar, skola och föreningsverksamhet. Jag vill peka på att det också behövs allmännyttiga föreningar – inte bara sådana som odlar specialbegåvningar.

Barn och unga behöver hobbyverksamhet som inte ställer alltför hårda krav, och som ger en positiv självkänsla. Nätverken kring de unga blir allt viktigare. Studiecensalens verksamhet inom De Ungas Akademi – att öka samverkan mellan skolan och fritiden – verkar vara ett intressant initiativ. Nätverken är till för alla och kan på sitt sätt förhindra utslagning genom att ingen blir lämnad utanför.

Björn Wallén

FSK Kompetenscentret

Det Finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området är ett icke-kommersiellt aktiebolag som täcker alla svensk- och tvåspråkiga kommuner. Idén går i korthet ut på att förena praktiken i kommunerna med utbildning och forskning inom det sociala området, och att nätverka med den tredje sektorns aktörer. Till verksamheten hör en resursbank med sakkunniga. Till sammans med kommunerna har man identifierat särskilda profilmråden:

- Barnskydd
- Äldreomsorg
- Etniska minoriteter och arbete mot rasism
- Utvecklande av metoder inom socialt arbete
- Välfärdsservice
- Finlandssvenskalevnadsförhållanden
- Utvärdering i socialt arbete

www.fskkompetenscentret.fi



SSC-nytt

Vitaminbomb för föreningar

Många föreningar sjuder av liv och medlemmarna omfattar och uppskattar meningen med föreningen och engagerar sig gärna. Oftast finns det ändå rum för fler entusiaster.

Studiecensalens utvecklar som bäst ett projekt för att sprida kunskap om föreningsarbete på ett samtidigt både grundligt och stimulerande sätt. Arbetsnamnet A-vitamin står för Vital-Taktisk-Motiverande och logon är en morot.

Genom olika utvecklande metoder som tar fasta på det praktiska föreningsarbetet vill vi ge fördjupad kunskap i mötesteknik: sekreterarens uppgifter, vad hör till kassören, hur fungerar en bra styrelse, lagstiftning m.m. Nivå 1 ger basfärdigheter som alla styrelsemedlemmar har nytta av. På nivå 2 skapas moduler med fördjupade kunskaper i specialområden, t.ex. information, ekonomi, ledarskap. Här kan var och en förbättra kunnandet på sitt eget uppgiftsområde. Nivå 3 utbildar halvproffs som kan fungera som handledare i föreningarna, ta ansvar för projekt eller seminarier osv.

För att A-vitamin skall vara så nära verkligheten som möjligt anordnar vi kurser och studiebesök och ger praktiska arbetsuppgifter. En idé med projektet är att man skall gå upp till bevis med vad man kan. Deltagarna kan få ett "föreningspass".

A-vitamin kör igång på allvar år 2004. SSC har börjat med att lägga ut checklistor för föredragningslista, protokoll, kontoplan, verksamhetsplan, verksamhetsberättelse, litteraturtips osv. på webben. Småningom utvecklas också en frågelåda.

A-vitamin vill aktivera flera och sprida uppgifterna inom föreningen. Ny kunskap kan även på sikt engagera nya medlemmar.

Christina Lång
www.ssc.fi



Krister (till vänster) och Erik besöker Åbo Kringlan alla vardagar. Här bildar de en levande kringla.

Här kan man få hjälp med att vända sig till rätt instans.

Åbo Kringlan lämnar ingen vind för våg

Ett kafé med doft av nybakt, ett resurscenter där alla kan få råd och vägledning, kanhända en första arbetsplats. Bröd och självkänsla är Åbo Kringlans handfasta devis

Vi får inte kasta ut någon som kommer till oss i tomma intet. De har redan upplevt så många besvikelser, vi får inte vara en besvikelse till.

Det går inte att ta miste på iver då **Birgitta Blom** och **Beatrice Östman** berättar om föreningen och resurscentret Åbo Kringlan. De talar om en ”diversehandelsdisk”, där svenskspråkiga Åbobor med fysiska, psykiska eller sociala funktionshinder skall få hjälp med allt från jobb och utbildning till ekonomi, boende och självvård. Bakom resurscentret finns ett nätverk bestående av Arbetskraftsbyrån, socialcentralen, Kårkulla samkommun, Svenska studiecentralen, Folkhälsan i Åboland samt Åbo svenska församling. Arbetskraftsbyrån och socialen kan hänvisa svenskspråkiga till Åbo Kringlan,

eller tvärtom, här kan man få hjälp med att vända sig till rätt instans. Huvudsaken är att ingen lämnas vind för våg.

Det finns ingen tänkt ”typisk” klient, alla skall kunna komma oberoende av ålder och livssituation, alla får en individuell, skraddarsydd plan.

– Tillsammans gör vi en första utvärdering, var vill kunden starta, vad förväntar sig kunden att vi skall göra och vad är han eller hon själv beredd att göra, förklarar verksamhetsledaren Birgitta.

– Men vi serverar ingenting på en bricka, säger Beatrice, studiesekreterare på SSC, ordförande i understödsföreningen och pådrivande eldsjäl.

Utbildning är ingen garanti för att man skall klara sig bra i livet, påpekar Birgitta. Det finns en ny kategori av utslagna, personer som inte är funktionshindrade utan motivationshindrade.

Inget produktionstryck

Förutom Birgitta finns tillsvidare tre anställda: ungdomsledaren **Sofia Stolpe**, köksansvariga **Edi Jorpes**, som handleder och undervisar i matlagning, samt kocken **Tuyht**. Man har medvetet an-

ställt personer med bred livserfarenhet. Edi har utbildning i hotell- och restaurangbranschen plus socialarbetarexamen, Birgitta själv har arbetat i många olika branscher, Tuyht kommer från Vietnam och bär med sig sin erfarenhet av att vistas på flyktingläger och komma som utbölning till Finland.

Betoningen på kökssidan har sin förklaring i att man inom kort skall öppna ett kafé med försäljning av egna produkter. Dessutom blir det catering i mindre skala, hågade kunder finns

Den dag man promenerar ut genom Åbo Kringlans dörr skall man ha någonstans att ta vägen.

redan. Vid mitt besök på Åbo Kringlan i slutet av september gapade det blivande köket ännu tomt, men kritstreck på det



FOTON: LOTTA MORING

Stig in, uppmanar verksamhetsledaren Birgitta Blom (till höger) och understödsföreningens ordförande Beatrice Östman.

gråa golvet visade hur köksutrustningen skall placeras. Kaféet skall erbjuda ett första jobb åt dem som försöker komma in på arbetsmarknaden. Då jag frågar om Åbo Kringlan har kontakter med arbetsplatser som kunde ge jobb åt dem som kommer hit svarar Birgitta:

– Vi vänder på steken. Vi gör servicen här och säljer tjänster, men vi utsätter inte våra klienter för trycket där utanför. Det finns inget ”produktionstryck” på dem, det de gör skall inte mätas i pengar.

Det viktiga med kaféarbetet liksom för verksamheten i övrigt är att folk skall få stanna kvar så länge de behöver det, den dag man promenerar ut genom Åbo Kringlans dörr skall man ha någonstans att ta vägen.

Samling kring frukostbordet

En del av personerna som besöker Åbo Kringlan kanske bara kommer in ett par gånger för konsultation, för andra blir lokalen på Västerlånggatan 21 en fast punkt för en längre tid. Man räknar med att omkring tjugofem personer per år skall anlita resurscentret. För tillfället är det tre unga män som besöker Åbo Kringlan alla vardagar. En

av de tre är **Erik**, som kom till Åbo Kringlan via Arbetskraftsbyrån i augusti. Till hans dagliga rutiner hör gymbesök och stavgång för att höja konditionen, dukning samt olika uppgifter vid datorn, men han skulle gärna ha mera att göra under dagens lopp. Framtidsdrömmen är ett kontorsjobb.

Dagen på resurscentret rutas in av gemensamma måltider. Klockan nio varje morgon äter man frukost tillsammans, klockan tolv är det lunch. Resten av dagen har var och en sina individuella uppgifter. Under vårt samtal sprider sig kryddiga dofter i lokalen. Tuis vietnamesiska kokkonst är uppskattad av alla ”kringlorna”.

Än pengar? Till och med år 2005 lever Åbo Kringlan på EU-understöd som kanaliseras via länsstyrelsen. Kaféet och cateringverksamhet skall bidra till inkomsterna, och mötesrummet kan hyras ut. Inom ett par år gäller det att skapa en realistisk finansieringsplan för den fortsatta verksamheten. Birgitta och Beatrice är övertygade om att Åbo Kringlan skall bestå. Det är de skyldiga resurscentrets klienter.

Lotta Moring

SSC-nytt

DU VÅGAR

möta personer med funktionshinder om Du träffat någon.

Vet Du hur Du skall ta kontakt med någon som inte ser Dej? Eller inte hör vad Du säger? Det har Du nu chans till på SSC:s infodag, **lör. 22/11 kl. 10–16** i SFV-salen.

I dagen medverkar personer som på olika sätt har erfarenheter av integrering: **Tessa Bamberg:** Att lära sig med hjälp av sex punkter. **Karin Antell:** När benen inte bär. **Kjell Sipinen:** Hur hänga med trots hör-selskada. **Helena Blomqvist:** A och O för en stödperson. **Johanna Virkkula:** Så här integrerar scouterna. **Thomas Londen** avslutar dagen med en diskussion kring attityder – vad är normalt?

Miss inte detta unika avgiftsfria tillfälle! Mera upplysningar ger Chrise Lång, tfn 09-61 29 07 11 (tis.–tors.). Anmäl Dej till SSC, 09-612 90 70, e-post: kansliet@ssc.fi



Trygg barndom, fina betyg, stor bekantskapskrets, spikrak karriär – eller? Hur går det för dem som trampat snett eller som kanske aldrig fått en chans att hänga med?

Svårt att komma om man hamnar

Vi vet alla att det i vårt land idag finns många utslagna människor. Alla har de sin egen unika historia, men alla har de också mycket gemensamt. En viktig gemensam nämnare är dåligt självförtroende.

De första tecknen på senare utslagning uppträder ofta tidigt, fastän de inte alltid märks. Professorn i psykologi **Lea Pulkkinen** har i sin forskning påvisat att grunden till dåligt självförtroende läggs redan före skolåldern. En del av dessa barn uppmärksammas i skolan på grund av avvikande beteende, många blir mobbade eller beter sig aggressivt. En liten del får hjälp, en stor del upptäcks inte.

Steget ut från den trots allt för många trygga skolan blir ofta svårt, att läsa läxor och få goda betyg räcker inte mera till. Somliga är utslagna redan i skolan och ett avgångsbetyg med ”nådefemmor” kommer man inte långt med. Yrkesvägledningen är ofta bristfällig.

De sena ungdomsåren, då man är på väg in i vuxenlivet, är en viktig och

också kritisk tid i människans liv. Det är nu vi behöver den trygga barndomens grund att stå på, goda förebilder och framtidsförväntningar, en sund självkänsla, förmåga till sociala kontakter inte att förglömma. Det är nu det verkligen märks om vi saknar allt detta. Och det är nu som symptomen på eventuella begynnande psykiska sjukdomar börjar synas. På den här åldersgruppen borde samhället verkligen satsa och inte bara förlita sig på att ”den ljusnande framtid är vår”.

Arbeta och älska

Redan **Sigmund Freuds** kriterier för en psykiskt frisk människa var att hon har förmåga att arbeta och älska. Många saknar bägge delarna. Stress och krav och dåliga människorelationer har kanske satt stopp för möjligheten till att utveckla egna känslor. Om vi inte älskar oss själva kan vi inte älska eller bli älskade.

Arbetslivet ställer allt hårdare och mer specifika krav. Det är inte alltid som yrkesutbildning och kraven i arbetslivet

möts. Människors förmåga att klara av stress, tidspress och tävlingssituationer är väldigt olika. Detsamma gäller för modern teknik – inte minst IT. Numera räcker det inte, som förr, med ”att vara flitig och ha en god handstil”. Man skall vara ”utåtriktad, välutbildad, ha lätt för att anpassa sig till nya situationer”.

Men var finns de arbeten som kan utföras av personer som inte uppfyller de likriktade normer som idag ofta förväxlas med mänskligt beteende? I offentligheten har det på sistone förts fram krav på införandet av låglönejobb. Om det inte finns jobb av olika slag blir samhället med tiden utarmat och vi uppdelas i stressade, välutbildade arbetsmaskiner och bidragsbehövande, deprimerade utslagna.

De som i tidig ålder drabbas av psykiska problem har mycket svårt att någonsin komma in i arbetslivet och är hänvisade till en minimalt tilltagen pension för resten av sitt liv. Stödboenden finns inte heller i tillräcklig grad och det blir de nära anhöriga som får axla an-

la igen at utanför

En lucka i CV:n kan vara ödesdiger i vår framgångshetsiga tid.

svaret. Men det stöd och den information de får är inte mycket att räkna med. Med hänvisning till tystnadsplikt besvaras frågor ytterst sparsamt, och de anhöriga blir inte ens alltid trodda. Då det krisar till sig för patienten och de anhöriga söker hjälp får de det inte alltid, utan är tvungna att försöka klara av också svåra situationer så gott det går.

Svårt att komma igen

Spelreglerna i dagens värld är hårda och det är inte alla som kan anamma dem. Orsakerna varierar. Det kan handla om ens personliga medfödda utrustning. Otillräckliga föräldrakontakter, svårigheter i familjen eller en otillfredsställande skolsituation bäddar för tidig utslagning. Senare i livet kan utslagning

förorsakas av sjukdom, fysisk eller psykisk, ekonomiska och personliga kriser och arbetslöshet.

Och än en gång: Ju sämre självkänsla vi har desto hårdare drabbas vi. Om vi helt har byggt vår självkänsla på framgång i yrkeslivet är det en katastrof att bli arbetslös. Många drabbas av burnout, och det är inte alltid lätt att resa sig igen. En lucka i CV:n kan vara ödesdiger i vår framgångshetsiga tid.

Om medelålders personer mister sitt arbete är det ofta omöjligt att få ett nytt. Då hjälper inte dig yrkeskunskap och lång erfarenhet. De borde vara guld värda, men samhället har vänt dem ryggen.

Det är med andra ord ganska lätt hänt att bli utslagen, men svårt att komma igen. Då skulle man verkligen behöva just den självkänsla man saknar. Det man erbjuds kan man kanske inte ta till sig, man vågar inte ens försöka. Det blir lätt så att alkoholen och bykrogens klientel är det enda umgänget, allt medan självföraktet växer. För unga kan det vara gänget, kanske droger. Eller total isolering hemma, med TV:n, datorn eller stereon som enda sällskap. Vem bryr sig?

Det här kan låta som grova överdrifter, men för många är det dessvärre just så här.

Överöst av goda råd

De som ännu inte nått så här långt försöker få hjälp. När det egna sociala nätverket fattas får man ty sig till vad samhället erbjuder. När arbetsansökningarna inte gett resultat, när man inte orkar gå i den skola man visserligen fått plats i, men där man inte hör hemma, söker man sig till Arbetskraftsbyrån. Där hänvisas man till en dator eller anslagstavla. Om man får tala med en rådgivare blir man överöst av goda råd och byråkratiska fakta.

Kanske får man gå på kurs. Det händer också att man den vägen får jobb, kommer på fötter igen. Men ofta blir man besviken. Kursens innehåll passade inte eller också motsvarade den inte arbetsmarknadens krav. För av någon anledning utbildas människor inte till de lediga jobb som finns utan till fortsatt arbetslöshet på ett annat område.

Tredje sektorn räcker inte till

Det är helt klart att ensamhet, arbetslöshet och utanförskap förr eller senare

leder till psykiska, ibland också fysiska problem. Sömnlöshet och depression är de vanligaste.

Det blir spring på hälsostationen. Det blir piller och kanske några besök hos en terapeut. Men inte många, finns inte resurser. Utan inkomster kan man inte gå privat.

Av alla sektorer inom vården har psykiatri lidit mest av de inbesparingar som gjorts. Vi står inför en katastrof. Otaliga människor är i akut behov av psykiatrisk vård, men får den inte.



Tredje sektorn har vuxit betydligt under de senaste åren, det finns olika slags patientföreningar och dylikt. Föreningarna kan erbjuda stöd och tröst och någon form av samvaro och sysselsättning, men inte direkt vård. Också deras möjligheter är begränsade och planeringen kortsiktig, eftersom ekonomin grundar sig på välvilliga bidragsgivare. Ofta anslås pengar för projekt i hopp om att den offentliga sektorn så småningom skall ta över verksamheten, då den visat sig fungera. Men idag sker inte sådana lyckliga övertaganden, utan det blir nedläggningar och besvikelser.

I nummer 5 av tidningen *Käsikädessä* (hand i hand) citeras ledande psykiater **Kari Pylkkänen**. Han efterlyser bland annat öronmärkta pengar för psykiatri och koordinering av den psykiatriska öppenvården, missbrukarvården, socialvården och tredje sektorns tjänster. Han ser det som ett hot att en stor del av mentalvårdsarbetet skjuts över på tredje sektorn, utan att finansieringen är tryggad.

Till detta kan tilläggas att också den preventiva vården bör utökas. Då kunde många av de problem som nämnts här minskas. Det vore också det mest ekonomiska på sikt för samhället. För att inte tala om allt mänskligt lidande.

Ingalill Peldán

psykolog, verksamhetsledare för Helsingfors psykosociala förening Sympati



Trygg grupp

En diskussionsgrupp där man kan dela sina upplevelser med varandra kan vara en etapp på vägen upp ur depressionen.

När man är tillsammans med deprimerade skall man ha stora öron och liten mun, säger **Pia Nummelin**, som i tre års tid har lett diskussionsgrupper för deprimerade tillsammans med diakonissan **Inga Ekholm** från Norra Svenska församlingen i Helsingfors. Grupperna är en del av församlingens och Finlands Svenska Psykosociala Centralförbunds verksamhet.

Stödpersonen är i första hand en medmänniska

En väg bort från

År 1984 grundade en grupp föräldrar till drogmissbrukande ungdomar föreningen Fri från Narkotika. Samhället erbjöd ingen hjälp, narkotika-problemet ansågs som så obetydligt att det inte krävde några åtgärder. Föräldrarna ville framtvinga reaktioner och åtgärder.

Fri från Narkotika erbjuder olika slag av stöd åt missbrukare och deras närmaste:

Jourtelefonen ger stöd och information om narkotikafrågor: olika ämnens

verkningar, missbrukarvård, stödverksamhet för de anhöriga m.m. Den sköts av utbildade frivilliga vid föreningen och är till för missbrukare, deras anhöriga samt personer som i sitt arbete berörs av drogfrågor.

Anhöriggrupperna stöder missbrukarnas anhöriga och närmaste krets. Det är fråga om så kallade självhjälpsgrupper, vilkas medlemmar befinner sig i en likartad livssituation. Grupperna slår själva fast sina spelregler och mål. Grundläggande principer är öppenhet, ärlighet och anonymitet.

Anhöriggruppens syfte är att hjälpa uttryckligen gruppmedlemmarna till ett bättre liv. Den finns med andra ord inte till för att lösa till exempel makens eller dotterns knarkproblem, trots att

den typens problem självfallet är återkommande teman i diskussionerna. Medlemmarna får se sin egen och sin anhörigas situation mot bakgrunden av hur andra personer i liknande situationer har det ställt. Det kan ge nya infallsvinklar och impulser. Gruppen hjälper medlemmarna att själva förändras och växa, så att de bättre orkar bära den börda som drogerna fört in i deras liv.

Stödpersonen ger av sin egen tid och delar med sig av sina erfarenheter åt en missbrukare eller dennes anhöriga då de egna resurserna tryter. Stödpersonen är i första hand en medmänniska och behöver därför inte nödvändigtvis vara professionell.

Stödförhållandet kan pågå under

ger stöd

Egentligen vill Pia Nummelin inte säga att de leder gruppen, de helt enkelt finns där.

– Vi är inga terapeuter och ger sällan råd. Mest handlar det om att lyssna och låta folk prata. Vi kokar kaffe, sitter med i gruppen och hjälper till att få i gång diskussionen om det behövs. Ett hjälpmedel är en kortpacke med texter. Man får dra ett kort och associera kring texten, tycker man inte om texten får man dra ett nytt. Vi har också vackra bilder som är utklippta ur tidningar, man väljer en bild som man tycker om eller vill prata kring.

Det viktiga är att gruppen känns

trygg. Principen är att allting som avhandlas stannar mellan deltagarna, då vågar folk tala öppet. Eftersom alla har gått igenom liknande saker kan de sätta sig in i varandras upplevelser: ”Det där hände mig också, och jag fick hjälp av att ...”

Gemensamt för alla är en depression, allt från ständig nedstämdhet till djup depression. En del har diagnosen utbrändhet.

Principen är att allting som avhandlas stannar mellan deltagarna

Den som befinner sig djupast nere orkar knappast delta i en diskussionsgrupp, säger Pia Nummelin, men för den som orkat börja jobba sig upp kan gruppen vara ett alternativ. Alla vill

inte samtala om sina problem i grupp, men de som stannat kvar har upplevt samvaron som givande.

Gruppen träffas en gång varannan vecka och startar på nytt höst och vår. De första två, tre gångerna kan det komma nya deltagare, därefter tar man inte med fler förrän följande nystart.

Depression hindrar inte att man har det bra tillsammans.

– De senaste gångerna har vi haft så roligt, det känns som att vi har åstadkommit någonting. Det visar att tilliten blivit stor, när folk vågar skratta och skoja.

Pia Nummelin ser inget hinder för att ”vanliga” föreningar startar liknande grupper. Själv har hon arbetat med ekonomisk redovisning och saknar utbildning i terapiarbete.

– Det som behövs är förmågan att lyssna och vara medmänniska. Vi säger inte ”gör så här”. När jag började var jag tveksam, men det har fungerat. Det behövs också sådana här friare modeller.

Lotta Moring

drogerna

flera års tid. Då skapas en förtroendefull relation som underlättar återgången till ett normalt liv. Det kan handla om att sköta konkreta angelägenheter, samtala, dela olika vardagsfarenheter, sticka sig in på en kopp kaffe eller gå på bio.

Ett stödförhållande kan också vara kortvarigt. Till exempel i akuta fall, då en person skall förpassas till lämplig vård kan personen själv vara så orkeslös att alla praktiska angelägenheter och formaliteter, till exempel betalningsförbindelser och inskrivning på vårdplatsen, kan kännas övermäktiga. Då är det stödpersonens uppgift att vara en ”talesman”.

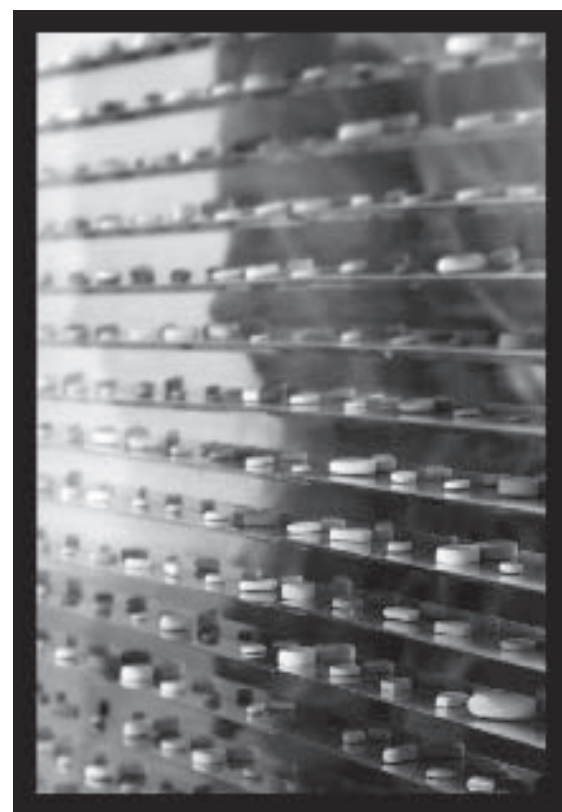
Familjearbetet grundar sig på att familjen kan råka i en djup och långvarig kris om en av dess medlemmar

använder droger. Drogmissbrukaren har hela familjen i sitt våld. Därför behöver hela familjen förutom vänner och anhörigas stöd också professionell hjälp: information, konkret hjälp och trygghet. Familjen – hit räknas alla de personer som påverkas av missbruket allra mest – kan tillsammans med en specialutbildad stödperson reda ut de problem som drogmissbruket orsakat ur hela familjens perspektiv.

Dessutom anordnas föräldrakvällar och utbildningar åt professionella inom området samt olika slag av förebyggande verksamhet.

Anne Salovaara
projektledare för Fri från Narkotika
Webbsida: www.irtihuumeista.fi

DETALJ UR KONSTVERK AV DAMIEN HIRST,
BIENNALEN I VENEDIG 2003. FOTO: PIA PETTERSSON





Karriärplaneraren fungerar som ett bollplank, ungdomarna lär känna sig själva bättre, skriver Maria Brenner.

Karriärvägledaren Maria Brenner hjälper ungdomar att planera sin framtid. Tänk dig att du är ung idag, slå dig ner i Marias besöksstol.

Vilken riktning man skall ta i livet, vad man skall studera, var man vill studera och vad man egentligen är intresserad av är frågor som ingen skall behöva besluta om ensam. Idag förväntas många ungdomar fatta stora beslut ensamma. Den karriärplanering som Svenska produktionsskolan (SVEPS) anordnar skall fungera som ett bollplank, ungdomar ges möjlighet att lära känna sig själva bättre.

I ett karriärsamtal besvarar du frågor som kan te sig självklara för dig. Men vid närmare eftertanke inser du att du kanske aldrig tänkt på vilka starka sidor du har eller vilka svaga sidor du borde jobba mera på. Du har kanske aldrig reflekterat över vilka goda egenskaper du inte använder överhuvudtaget.

Är du medveten om vilken roll du vanligtvis har när du arbetar i grupp, eller vilka personlighetsdrag du värdesätter hos andra? Har du tänkt på att du oftast själv har de egenskaper du önskar att någon annan hade? Har du tänkt på vad din omgivning kan göra för att du lättare skall kunna uppnå dina mål och vad du själv behöver göra för att komma ett steg närmare ditt mål? Har du funderat över vilka krav som ställs på dig och vilka krav du ställer på andra?

Detta är bara en bråkdel av de frågor som vi tillsammans försöker besvara under ett karriärsamtal.

I karriärvägledningen gör vi en nulägesanalys och sedan tänker vi på dina starka sidor, dina svagheter och intressen

Jag är expert på frågorna, du är expert på dig själv.

Samtal info

och vem du egentligen är som person, hur du ser på dig själv och hur du upplever att andra tolkar dina handlingar. Så går vi vidare med att diskutera din framtid, dina drömmar och visioner. Vi spjälkar upp dem i delmål som utgör basen för en handlingsplan.

Bas för förändring

Karriärsamtalet skall ge dig en bas för att kunna börja ändra på de saker du alltid tänkt att du borde förändra och för att stödja dig i att hitta fram till de saker du verkligen vill satsa på. Man tror ofta att man måste ha hela sin karriärväg utstakad, men så är det inte! Huvudsaken är att man har en vision, en stark känsla för något och en stig utstakad. Det är viktigt att man vet vad som känns bra och rätt just idag. Många byter karriär flera gånger i livet, har dubbel examen, prövar på nya utmaningar. Du vet inte vad livet för med sig och var du befinner dig om tio år.

Karriärvägledarens uppgift är att stödja dig, att ge dig förutsättningar för att kunna fatta beslut då du står i en vägkorsning och inte vet vilken väg du skall gå. Genom att ha någon att diskutera med får du de förutsättningar som krävs för att kunna fatta egna beslut längre fram i livet.

För att ett karriärsamtal skall fylla sin funktion är det viktigt att du har förtroende för karriärvägledaren. Det gäller att bygga upp en kontakt till en person som du inte träffat tidigare. Det är karriärvägledarens uppgift att få dig att

för vägskäl

känna dig bekväm och att du kan lita på honom eller henne.

Att ställa de rätta frågorna

Allt det som diskuteras stannar mellan karriärvägledaren och kunden. Det kan komma upp andra saker som är aktuella i ditt liv, störande faktorer som gör att du inte kan koncentrera dig på dina målsättningar.

När du planerar din framtid är det viktigt att komma ihåg att du behöver en balans i livet. Om det finns någon del i livet som inte fungerar kan det rubba dina möjligheter att nå mål inom ett annat livsområde. Vi strävar således tillsammans efter att hitta en balans i ditt liv så att du skall kunna koncentrera dig på dina viktigaste mål.

Jag brukar säga att jag inte kan göra några underverk, jag finns till för att ställa de rätta frågorna så att du skall kunna hitta de rätta svaren inom dig själv. Jag ger ogärna råd om vilket beslut du skall fatta. Jag är expert på frågorna, du är expert på dig själv.

I karriärvägledning gäller det att inse att du inte kan uppnå allt på en gång. Du kommer inte till ett karriärsamtal för att fatta beslut om hela ditt liv, du kommer för att du vill ta ett steg ut i livet.

Känn efter vad som är rätt för dig just idag, var självkritisk, men var nöjd med dig själv då du har gjort något gott. Tro på dig själv, stanna upp och njut, livets resa gör du bara en gång.

Maria Brenner

Karriärvägledare på Svenska produktions-skolan SVEPS, www.sveps.org

Funktionshinder – inte minus utan plus

Företag som bejakar och medvetet eftersträvar mångfald bland sina arbetstagare är visionen för arbetsgruppen bakom ID-projektet. Funktionshinder tillför perspektiv och erfarenheter.

Man beräknar att 30 procent av arbetstagare med funktionshinder arbetar på den öppna arbetsmarknaden, vilket innebär att 70 procent är oanvänd kapacitet.

”Framtidens vision är en multikulturell organisation där mångfalden avspeglas på alla nivåer och av alla upplevs som naturligt och berikande. *Diversity Management* är namnet på en ledningsstrategi, och företag som använder denna strategi ser mångfalden som en resurs som bidrar till organisationens lönsamhet och produktivitet.”

Så här ser drömbilden ut för den arbetsgrupp som arbetat fram projektplanen *ID – Inclusive Diversity* (inkluderande mångfald). Vi utgår från två aspekter: att tillföra färdigheter samt att omforma arbetsmiljön och arbetsuppgifterna. En ny arbetstagare med funktionshinder tillför sociala och professionella färdigheter till arbetsplatsen och arbetsmarknaden. För en medarbetare som fått nedsatt arbetsförmåga av olycka eller sjukdom söks och formas arbetsuppgifterna för att möjliggöra fortsatt arbete.

Ledarna har nyckeln

Syftet med ID-projektet är att utarbeta en modell för inklusion som stöder arbetsgivarna, ett stödsystem där tredje sektorn ingår som en stödfunktion. Metoderna och strategierna skräddarsys och anpassas tillsammans.

Vår vision är att det i framtida arbetsgemenskaper ingår arbetstagare med olika funktionshinder i högre grad

än idag. Vi riktar oss till arbetsgivarna: direktörer, personalchefer och personal inom rekryteringen. För att visionen ska kunna bli verklighet krävs att folk i ledarställning lär sig hantera mångfalden på rätt sätt. Dels handlar det om att sprida mångfaldsbudskapet i företaget, dels om attitydpåverkan – men framför allt om förankring av de nya värdena i organisationens kultur genom att involvera alla i företaget i en pågående dialog. Arbetsgruppens mål är att få till stånd ett treårigt EU-projekt med start år 2004.

Det handlar om en omfattande förändringsprocess, där ”att leda mångfald” (diversity management) är centralt. Det finns forskare som rentav anser att förmågan att leda mångfald har blivit en nödvändighet. De organisationer som inte anpassar sig till de nya förhållandena anses inte kunna överleva i framtiden.

På en föränderlig arbetsmarknad finns det tyvärr en risk att omstruktureringar innebär försämringar för personer med funktionshinder. Men när betoningen av mångfalden finns med på ett naturligt sätt på alla nivåer inom företaget är förutsättningarna bättre för att ta tillvara många olika perspektiv och erfarenheter hos medarbetarna. ID-projektet kan även ge kunskap om inklusion och exklusion av alla medarbetare.

Sonja Londen

verksamhetsledare för Förbundet Finlands svenska hörselskadade r.f. och suppleant i Svenska studieförbundets styrelse

SSC:s samarbetsprojekt A+, Aktiv medborgarskap för funktionshindrade, ska öka möjligheterna för personer med funktionshinder att delta i olika föreningars ordinarie verksamhet. ID-projektet är en del av A+.

kolumnen

men i grund och botten vill vi alla samma sak: möta, hjälpa, stödja och förändra.



Vårt arbete är **inte** problemen

Vi är ca tjugofem ungdomsledare, socialarbetare, lärare, eftisledare och en och annan projektmakare som deltar i ett Street Work-seminarium i Luxemburg, och vi kommer från Belgien, Finland, Frankrike, Italien, Luxemburg och Österrike. Tillsammans skall vi reda ut begreppen kring gatuarbete, arbete bland ungdomar och unga vuxna i riskzonen för social utslagning. Vi vill hitta en gemensam definition för vad vårt arbete innebär, samt hur vi själva kan förstärka vårt inflytande som samhällsaktörer genom internationellt samarbete.

Mitt första intryck är olikheterna. I Finland har vi väl ändå relativt få ungdomar med allvarliga drogproblem? Finns det överhuvudtaget hemlösa i Vasa, där jag arbetar? Än kulturella motsättningar, de är väl obetydliga i mina ”hemknutar”?

Men då vår tutor **Thierry Dufour** styr in diskussionen på glädjeämnen kontra frustrationer börjar vi närma oss varandra.

”Direktkontakten med ungdomarna är det bästa”, säger **Anne-Lies** från Österrike. ”Och när man ser en positiv förändring i deras attityd till sig själva och andra”, tillägger **Ali**, även han österrikare. ”Men jag blir väldigt frustrerad när jag inte får erkännande

för det arbete jag utför, och att finansieringen så sällan är tillräcklig och långsiktig”, menar **Mario** från Italien.

Några dygn senare samtalar jag med vår chaufför **Steve**, socialarbetare även han, om föräldrasubstitut och förebilder. Tillfällen när vi lyckats eller misslyckats med att vara just detta – förebilder. För mig ”trillar slanten plötsligt ner”: Vårt arbete är varje ung människa vi kommer i kontakt med. Vårt arbete är inte problemen. Javisst, de finns där och, ja, de är olika – men i grund och botten vill vi alla samma sak: möta, hjälpa, stödja och förändra.

Slutet av seminarieveckan präglas av samförstånd. Vi arbetar under olika omständigheter, sociala, ekonomiska och kulturella, men vi har samma mål. Och en del problem gemensamt: klyftan i kommunikationen mellan de som bestämmer och de som genomför besluten. Hur få de förra att inse att kvalitet och kvantitet sällan går hand i hand, och att det för långvariga goda effekter behövs gediget arbete, arbetsro och anställningstrygghet? En annan klyfta är den geografiska. I Skandinavien är det inte så lätt att bjuda in EU:s ungdomsministrar och ungdomsråd att besöka verksamheten. Men i till exempel Belgien eller Frank-

rike baserar sig finansieringsplaner och beslut på personliga kontakter till maktavarna. Ibland tror jag att vi nordbor alltför mycket förlitar oss på ansökningsblanketter och byråkrati.

Jag kommer att tänka på en ung kvinna som en period vistades på Resurscentret Föregångarna. Utöver många andra problem var hon svår att nå, eftersom hon aldrig återfanns på samma adress för någon längre tid. Ibland bodde hon hos mamma, men trivdes inte, ibland hos pojkvännen, men förhållandet knakade i fogarna, ibland hos någon kompis, men aldrig speciellt länge.

Jag får ytterligare en nödvändig insikt: Vårt kalla klimat kanske inte tillåter att vi bor under en bro, i en container eller ett bortglömt skjul under vintermånaderna. Men mår man dåligt kan man ändå vara både vilsen och hemlös, i sin egen kropp, även om man har tak över huvudet. Oberoende av var i världen man lever.

Låt oss alltså skapa en bättre värld. Ett bättre hem.

Annika Paananen-Bergvik

Social- och kreativitetshandledare på Resurscentret Föregångarna i Vasa, en av arbetsverkstäderna som fungerar under Svenska studiecentralens paraply